

Latvijas Republikas tiesībsargs

Sociālais darbs ieslodzījuma vietās

Veronika Sproģe-Saksone, Tiesībsarga biroja Pilsonisko un politisko tiesību nodaļas
Prevencijas daļas konsultante sociālajos jautājumos

2022

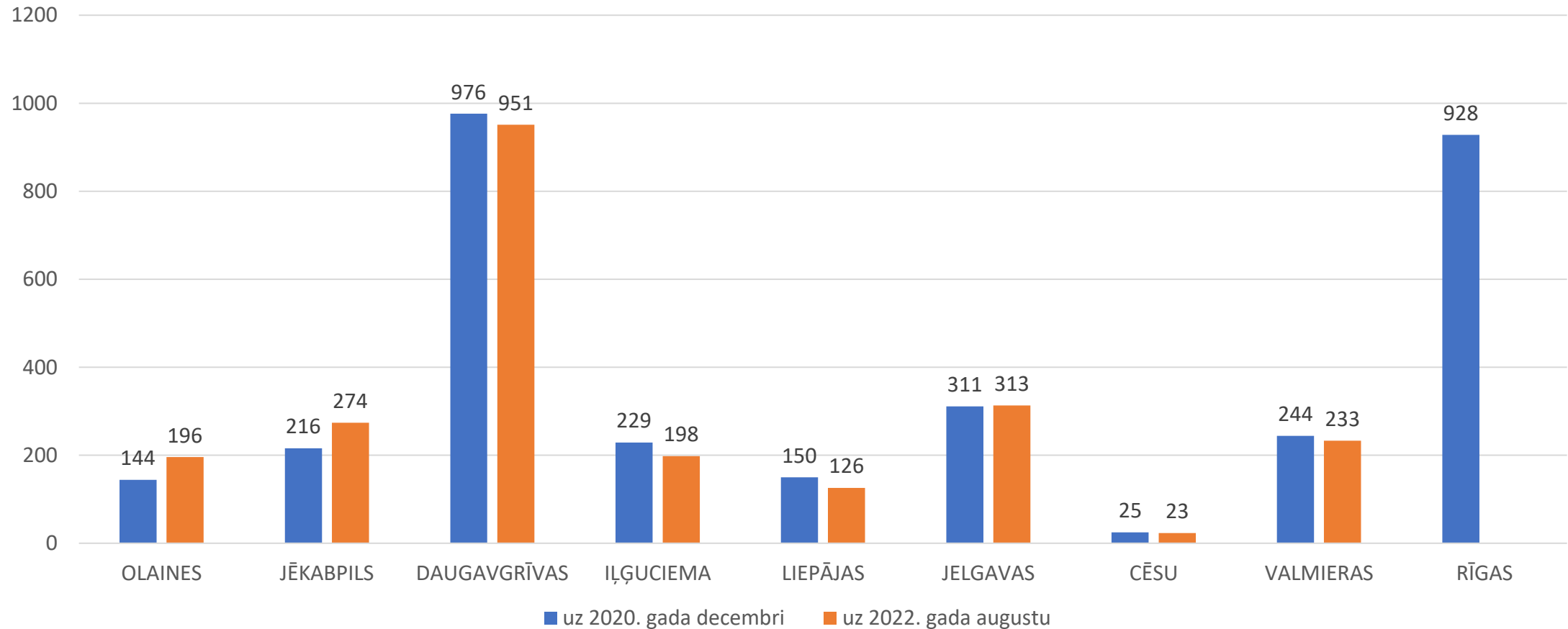
Izpēte par sociālo darbu ieslodzījuma vietās

Latvijas Republikas tiesībsargs 2020. gada nogalē veica informācijas pieprasījumu uz Latvijas ieslodzījuma vietām “Par sociālo darbu ieslodzījuma vietās”.

Tika saņemtas un apkopotas atbildes uz galvenajiem jautājumiem par sociālo darbu

1. Kāds skaits ieslodzīto (apcietināto un notiesāto) atrodas Jūsu iestādē uz 2020. gada decembri?

Salīdzinājumam: Kāds skaits ieslodzīto (apcietināto un notiesāto) atrodas Jūsu iestādē uz 2022.gada augustu?

2. Cik sociālā darbinieka amata štata vietas ir Jūsu iestādē uz 2020. gada decembri?

Salīdzinājums: Cik sociālā darbinieka amata štata vietas ir Jūsu iestādē uz 2022. gada augustu?

Cik sociālā darbinieka amata štata vietas ir Jūsu iestādē?

	Olaines	Jēkabpils	Daugavgrīvas	Ilģuciema	Liepājas	Jelgavas	Cēsu	Valmieras	Rīgas
2020	2	2	5	2	1	3	1	3	5
2022	2	1	5	2	1	3	1	3	5

2. Cik sociālā darbinieka amata štata vietas ir Jūsu iestādē uz 2020. gada decembri?

Salīdzinājums: Cik sociālā darbinieka amata štata vietas ir Jūsu iestādē uz 2022. gada augustu?

Kāds skaits ieslodzīto (apcietināto un notiesāto) pašreiz atrodas Jūsu iestādē?

	Olaines	Jēkabpils	Daugavgrīvas	Ilģuciema	Liepājas	Jelgavas	Cēsu	Valmieras	Rīgas
2020	144	216	976	229	150	311	25	244	928
2022	196	274	951	198	126	313	23	233	867

2. Cik sociālā darbinieka amata štata vietas ir Jūsu iestādē uz 2020. gada decembri?

Salīdzinājums: Cik sociālā darbinieka amata štata vietas ir Jūsu iestādē uz 2022. gada augustu?

Vidējais ieslodzīto skaits uz vienu sociālo darbinieku

	Olaines	Jēkabpils	Daugavgrīvas	Ilūģuciema	Liepājas	Jelgavas	Cēsu	Valmieras	Rīgas
2020	72	108	195	115	150	104	25	81	186
2022	98	274	190	99	126	104	23	78	173

4. Vai, Jūsaprāt, sociālo darbinieku skaits ir pietiekošs Jūsu iestādē?

Dotajā jautājumā iestāžu viedoklis atšķīrās, 4 iestādes no 9 uzskata, ka SD skaits iestādē ir pietiekošs. Savukārt 5 iestādes sniedza informāciju par nepietiekamu darbinieku skaitu.

OLAINES	JĒKABPILS	DAUGAVGRĪVA	IĻGUCIEMS	LIEPĀJAS	JELGAVAS	CĒSIS	VALMIERA	RĪGA
<p>Sociālo darbinieku skaits ir pietiekošs. Salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, ieslodzīto skaits šobrīd Cietumā samazinājies. Līdz ar to ir iespēja veikt individuālu darbu ar klientiem, vairāk pievēršot uzmanību tiem klientiem, kuri ir gatavi mainīties un saņemt palīdzību.</p>	<p>Nav pietiekošs, jābūt vismaz trim sociālajiem darbiniekiem.</p>	<p>Cietuma administrācija uzskata, ka sociālo darbinieku skaits Daugavgrīvas cietumā ir pietiekošs.</p>	<p>Ņemot vērā sociālo gadījumu sarežģītību, amata aprakstā minēto pienākumu apjomu, uzskatām, ka sociālo darbinieku skaits Cietumā nav pietiekošs.</p>	<p>Lai kvalitatīvi veiktu amata aprakstā noteiktos pienākumus, nepieciešams palielināt sociālo darbinieku skaitu Liepājas cietumā.</p>	<p>Jelgavas cietumā sociālo darbinieku skaits nav pietiekošs – mūsu pārliecība, ka lielāka vērība būtu jāvelta tieši konsultācijām un praktiskajām nodarbībām (grupu nodarbības) ieslodzīto sociālo prasmju apguvei, atjaunošanai un uzturēšanai, veicot pārrunas par pamatvērtībām, pamatvajadzībām, vienkāršām, ikdienišķām, sadzīviskām situācijām, to attīstīšanai.</p>	<p>Ņemot vērā ieslodzīto skaitu Cēsu AleN uzskatu, ka ir pietiekoši ar vienu sociālo darbinieku.</p>	<p>Uzskatam, ka sociālo darbinieku skaits ir pietiekošs.</p>	<p>Cietumā ir nepietiekošs sociālo darbinieku skaits, lai kvalitatīvi sniegtu atbalstu un palīdzību ieslodzītajiem nonākot brīvības atņemšanas iestādē un palīdzētu veiksmīgi integrēties sabiedrībā pēc atbrīvošanas no ieslodzījuma vietas.</p>

5. Kādi darba pienākumi ir sociālajiem darbiniekiem Jūsu iestādē?

- **Apzina un piesaista resursus**, veic ieslodzīto sociālo problēmu un sociālo gadījumu risināšanu, veic notiesātā riska un vajadzību izvērtēšanu, piedalās notiesātā resocializācijas plāna sastādīšanā, īstenošanā, notiesātā resocializācijas rezultātu novērtēšanā, veic notiesāto sagatavošanu atbrīvošanai. Informē ieslodzītos par sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības saņemšanas iespējām pēc atbrīvošanas no iestādes.
- Iespēju robežās palīdz **atjaunot sakarus ar radniekiem**.
- Palīdz **personu apliecinošu dokumentu iegūšanā**, dzīvesvietas jautājuma risināšanā, kā arī formalitāšu kārtošanā, kas saistīti ar apgādnieka zaudējuma pensijas, uzturlīdzekļu saņemšanu.
- Piedalās mācību grupu komplektēšanā. **Organizē un vada ieslodzīto sociālo prasmju** uzlabošanas, atjaunošanas un jaunu prasmju apgūšanas **pasākumus**.
- Organizē un vada ieslodzīto **laulību noslēgšanu**.
- Vada **grupu nodarbības ieslodzītajiem resocializācijas programmu** ietvaros.
- Savas kompetences ietvaros un likuma noteiktajā kārtībā **izskata fizisko un juridisko personu iesniegumus**. **Sadarbojas** ar Valsts probācijas dienestu un citām **valsts un pašvaldības institūcijām** notiesāto resocializācijas jautājumos.
- **Sagatavot informāciju** par ieslodzītajam personām, kuras tiks atbrīvotas no ieslodzījuma vietas, nosūtīšanai Valsts policijas struktūrvienībām, bāriņtiesai un pašvaldībai un sociālajam dienestam.

- nodrošināt darba dokumentācijas atbilstošu noformēšanu un apriti;
- atbilstoši normatīvo aktu prasībām sekot vispārpieejamās informācijas un ierobežotas pieejamības informācijas atklātībā nodošanas procesam;
- veikt notiesāto pienākumu un tiesību izskaidrošanu, savas kompetences ietvaros nodrošināt notiesāto likumīgu prasību apmierināšanu;
- apzināt un piesaistīt resursus, veikt ieslodzīto sociālo problēmu un sociālo gadījumu risināšanu;
- veikt notiesātā riska un vajadzību izvērtēšanu, piedalīties notiesātā resocializācijas plāna sastādīšanā, īstenošanā, notiesātā resocializācijas rezultātu novērtēšanā un nepieciešamības gadījumā veikt plāna korekcijas;
- veikt notiesāto sagatavošanu atbrīvošanai:
- informēt notiesātos par sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības saņemšanas iespējām pēc atbrīvošanas no cietuma;
- palīdzēt atjaunot sakarus ar radniekiem;
- palīdzēt personu apliecinošu dokumentu iegūšanā;
- palīdzēt vecuma/invaliditātes/apgādnieka zaudējuma pensijas noformēšanā un citu formalitāšu kārtošanā;
- palīdzēt dzīvesvietas jautājuma risināšanā;
- piedalīties mācību grupu komplektēšanā, koordinēt notiesāto iesaistīšanos vispārējās un profesionālās izglītības pasākumos;
- organizēt un vadīt ieslodzīto sociālo prasmju uzlabošanas, atjaunošanas un jaunu prasmju apgūšanas pasākumus;
- organizēt un piedalīties ieslodzīto personu laulības noslēgšanā;
- vadīt grupu nodarbības ieslodzītājiem resocializācijas programmu ietvaros;
- savas kompetences ietvaros izskatīt fizisko un juridisko personu iesniegumus normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā;
- izmantot individuālās un grupu darba metodes darbā ar ieslodzītajām personām, pielietojot dažādas sociālā darba teorijas;
- piedalīties starpinstitūciju sadarbības sanāsmēs un sniegt raksturojošo informāciju par notiesāto;
- plānot savu darbu, reizi pusgadā/gadā iesniegt pārskatus daļas priekšniekam par paveikto, sniegt daļas priekšniekam atskaites par izpildīto darbu pēc daļas priekšnieka pieprasījuma;
- sadarboties ar Valsts probācijas dienestu un citām valsts un pašvaldības institūcijām notiesāto resocializācijas jautājumos;
- pastāvīgi sekot līdzi izmaiņām likumdošanā;
- pilnveidot savu profesionālo kvalifikāciju, piedalīties semināros, supervīzijās un kvalifikācijas pilnveides pasākumos, Pārvaldes organizētajās mācībās un pieredzes apmaiņas pasākumos;
- veikt citus daļas priekšnieka dotos uzdevumus darba pienākumu ietvaros un rīkojumus, kas nav pretrunā normatīvo aktu prasībām;
- pēc uzaicinājuma piedalīties Starpinstitūciju sanāsmēs;
- ievadīt datus Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes vienotā migrācijas informācijas sistēmā.

6. Kāda izglītība ir Jūsu iestādes sociālajiem darbiniekiem uz 2020. gada decembri?

No atbildēm tiek secināts, ka 4 ieslodzījuma vietās (Olaine, Daugavgrīva, Ilģuciems, Cēsis) sociālā darbinieka amatā, darbiniekiem nav sociālā darbinieka izglītība. Savukārt, Rīga nav sniegusi konkrētu atbildi.

OLAINES	JĒKABPILS	DAUGAVGRĪVA	IĻGUCIEMS	LIEPĀJAS	JELGAVAS	CĒSIS	VALMIERA	RĪGA
Cietumā vienam sociālajam darbiniekam ir bakalaura profesionālais grāds sociālajā darbā ar specializāciju sociālais pedagogs, otram sociālajam darbiniekam otrā līmeņa profesionālā augstākā izglītība ar specialitāti vadībzinātne (kvalifikācija – sabiedrisko attiecību menedžeris).	Profesionālā augstākā izglītība – sociālais darbinieks.	Visiem sociālajiem darbiniekiem ir iegūts profesionālais maģistra grāds sociālajā darbā vai pedagoģijā. Četriem sociālajiem darbiniekiem ir iegūts profesionālais maģistra grāds sociālajā darbā, bet vienam sociālajam darbiniekam ir iegūts profesionālais maģistra grāds pedagoģijā (mācās	Vienam no sociālā darba speciālistiem ir maģistra grāds sociālo institūciju vadībā , otram sociālā darba speciālistam ir maģistra grāds juridiskajās zinātnēs.	Liepājas cietuma sociālajam darbiniekam ir profesionālā augstākā izglītība sociālajā darbā.	Jelgavas cietuma sociālajiem darbiniekiem ir profesionālais bakalaura grāds sociālajā darbā.	Otrā līmeņa profesionālā augstākā, kvalifikācija sociālais pedagogs.	Divām darbiniecēm ir maģistra grāds sociālajā darbā , trešā pabeidza kursu Karitatīvais sociālais darbs.	Cietuma sociālajiem darbiniekiem ir atbilstoša kvalifikācija , lai pildītu sociālā darbinieka amata pienākumus. Darbinieku zināšanās regulāri tiek pilnveidotas dažādās apmācībās, kā arī darbinieku supervizijās.

Kāda izglītība ir Jūsu iestādes sociālajiem darbiniekiem uz 2022. gada augustu?

No atbildēm tiek secināts, ka 4 ieslodzījuma vietās (Olaine, Ilģuciems, Cēsis, Rīga) sociālā darbinieka amatā visiem darbiniekiem nav pabeigta sociālā darbinieka izglītība.

OLAINES	JĒKABPILS	DAUGAVGRĪVA	IĻGUCIEMS	LIEPĀJAS	JELGAVAS	CĒSIS	VALMIERA	RĪGA
Vienam sociālajam darbiniekam ir bakalaura profesionālais grāds sociālajā darbā ar specializāciju sociālais pedagogs. Otram darbiniekam ir otrā līmeņa profesionālā augstākā izglītība ar specialitāti vadībzinātnē (kvalifikācija – sabiedrisko attiecību menedžeris).	Cietuma Resocializācijas daļas vecākā inspektore (sociālā darbiniece) ir apguvusi mācību programmu “ Sociālais darbs ”.	Visiem sociālajiem darbiniekiem Daugavgrīvas cietumā ir iegūts profesionālais maģistra grāds sociālajā darbā .	Vienam no Cietuma sociālajiem darbiniekiem juridiskā izglītība , savukārt otram ir sociālā darbinieka maģistra profesionālā izglītība .	Profesionālais maģistra grāds sociālajā darbā .	2 (divi) sociālie darbinieki ir ieguvuši bakalaura grādu profesionālā bakalauru studiju programmā Sociālais darbs .	Otrā līmeņa profesionālā augstākā, kvalifikācija sociālais pedagogs .	Divām darbiniecēm ir maģistra grāds sociālajā darbā, bet trešā pabeidza kursu Karitatīvais sociālais darbs .	Vienam darbiniekam ir pabeigta izglītība programmā “ Sociālā pedagogija ”, diviem profesionālajiem bakalaura grāds programmā “ Sociālais darbs ” un vēl diviem programmā “ Tiesību zinātne ”.

8. Kāda veida sociālās problēmas sociālie darbinieki palīdz risināt ieslodzītajiem?

Sociālais darbinieks palīdz risināt sekojošos jautājumus:

- palīdzēt ieslodzītajiem apzināt paša iekšējos un ārējos resursus, attīstīt jaunus, neapzinātus resursus, mācīties tos pielietot, sniegt atbalstu pilnveidojot un uzturot sociālās prasmes - attīstīt saskarsmes prasmes, prasmes saskatīt un risināt problēmas, saskatīt alternatīvas, prasmes sadarboties un tml.;
- atpazīt atkarību izraisošo vielu lietošanas izraisītās problēmas un meklēt risinājumus to mazināšanai;
- sniegt ieslodzītajam psihosociālu atbalstu, lai sekmētu krīzes situācijas pārvarēšanu;
- **darba stāža konstatēšana**, arhīva izziņu pieprasīšana valsts pensiju noformēšanai (invaliditātes, vecuma);
- bērnu aizgādības tiesību jautājumi;
- Latvijas Republikas pases un **personas apliecības atjaunošana;**
- telefoniski **sazinās, sarakstās ar valsts un pašvaldību iestādēm, ar nevalstiskajām organizācijām, brīvprātīgajiem un citām iestādēm**, lai risinātu ieslodzītā sociālos jautājumus - dzīvesvieta pēc atbrīvošanas, esošās dzīvesvietas saglabāšanas jautājumi (piemēram, rēķinu novirzīšana uz cietumu komunālo pakalpojumu apmaksai);
- **izpildu rakstu apmaksa, uzturlīdzekļu apmaksa un atgriešana valstij;**
- **informācijas sniegšana par tiesībām saņemt sociālos pakalpojumus un sociālo palīdzību**, un to sniegšanas kārtību pēc atbrīvošanas no ieslodzījuma vietas, tiesībām saņemt pašvaldības palīdzību dzīvesvietas jautājuma risināšanā;
- 2020.gada pavasarī sociālais darbinieks vadīja mūža ieslodzītajiem **latviešu valodas pašmācības nodarbības;**
- **piesaistīt brīvprātīgos, valsts un pašvaldību iestāžu pārstāvjus, lai organizētu izglītojoša rakstura pasākumus** dažādos jautājumos. Piemēram, 2019.gadā bija organizēti: pasākums ar Uzturlīdzekļu garantiju fonda pārstāvja piedalīšanos jautājumā par uzturlīdzekļu piedziņu un atmaksu; biedrības "Mentor Latvia" pārstāvis vadīja semināru par vecāku prasmēm;
- **radošās darbnīcas organizēšana** un vadīšana Ziemassvētku dāvanu izgatavošanai sociālā aprūpes centra iemītniekiem – vientuļiem veciem cilvēkiem – attīstīt izpratni par labdarību, rūpēm par citiem cilvēkiem.
- valsts garantētās juridiskās palīdzības saņemšanai nepieciešamo dokumentu sagatavošana
- pamata, vidējās un profesionālās izglītības dokumentu iegūšana,
- **saziņa ar Valsts ieņēmumu dienestu, firmas likvidēšana un tml.**

9. Par kādām tēmām sociālie darbinieki sniedz individuālās konsultācijas Jūsu iestādes personālam?

Cietuma sociālie darbinieki sniedz individuālās konsultācijas arī cietuma personālam:

- valsts sociālās apdrošināšanas jautājumos (valsts pabalstu, pensiju noformēšana);
- sociālo garantiju izskaidrošana, **gada ienākumu deklarāciju aizpildīšana;**
- **metodiskā un praktiskā palīdzība kursa darbu, bakalaura darbu;**
- **profesionālās kvalifikācijas celšanas pārbaudes darbu sagatavošanā;**
- **mācību prakses vadīšana;**
- informācijas sniegšana pieaugušo izglītības jautājumos;
- informācijas sniegšana par psiholoģiskā atbalsta dienesta darbību un iespējām;
- **uzturlīdzekļu pieprasīšanas/atgriešanas jautājumos;**
- psihosociālais atbalsts krīzes situācijās un tml.

10. Ar kādām grūtībām saskaras Jūsu iestādes sociālie darbinieki, risinot ieslodzīto sociālās problēmas?

- Informācijas trūkums, nav pieejama Sodurēģistra administratīvo pārkāpumu sadaļa un datu bāze (SOPA), kas ir pieejama pašvaldības sociālajiem darbiniekiem.
- Sociālo pakalpojumu neesamība pašvaldībās. Vairākās pašvaldībās nav pieejami nakts patversmes pakalpojumi, nav sociālo istabu, kur var saņemt īslaicīgu pajumti. Netiek maksāts vienreizējs pabalsts pēc atbrīvošanas.
- Vairumā gadījumu notiesātie ir bez deklarētās dzīvesvietas, bet lai saņemtu pašvaldības palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā vai sociālo palīdzību, nepieciešams noformēt maznodrošinātās personas statusu, kas nav iespējams bez dzīvesvietas deklarācijas.
- Daudzos gadījumos ieslodzītajiem, kuriem ir konstatēti garīgās uzvedības traucējumi, ir grūti izveidot izpratni par sociālā jautājuma risināšanas kārtību un ieslodzītā nepieciešamo iesaisti tajā;
- Dažādās jomās, jo bieži vien, ieslodzītie uzdod juridiskus, medicīnas jautājumus;
- Darbavietas meklēšana, izglītības iestādes meklēšana tiem ieslodzītajiem, kuriem ir vidējā izglītība un vēlas turpināt mācības izglītības iestādēs, kurās ir nepieciešama prakse praktiskajos priekšmetos.
- Ir minimāla iespēja notiesātajiem praktiski pielietot dažas no iegūtajām zināšanām resocializācijas procesa laikā, piemēram, prasmi sadarboties ar citām valsts un pašvaldību iestādēm savu sociālo problēmu risināšanā, meklēt darbu, sadarboties ar darba devēju un citas iemācītas prasmes.

11. Kādas sociālās prasmes visbiežāk nepieciešams uzlabot ieslodzītajiem?

- prasmi atpazīt atkarību izraisošo vielu ietekmi uz dzīves gājumu;
- izglītības līmeni, iegūt vai paaugstināt profesionālās prasmes;
- valsts valodas zināšanas;
- prasmi runāt, stāstīt par sevi, analizēt situāciju, diskutēt sociāli pieņemamā veidā;
- saskarsmes prasmes ar ģimenes locekļiem, citiem sabiedrības locekļiem;
- konfliktu risināšanas stratēģijas;
- komunikācijas prasmes ar iestādēm;
- vienkāršu dokumentu rakstīšanu;
- spēju pārvarēt neiecietību un grūtības sociāli pieņemamā veidā;
- spēju integrēties sabiedrībā;
- lietderīga brīvā laika pavadīšana;
- higiēnas ievērošanas un rūpes par savu veselību;
- sociālo jautājumu risināšanas patstāvībā (lielākai daļai ieslodzīto ir nepieciešams paaugstināt prasmi, meklēt informāciju un izmantot to);
- datora lietošanas prasmju uzlabošana.

14. Kāda loma ir sociālajam darbiniekam Jūsu iestādē resocializācijas programmu īstenošanā?

- Piedalās resocializācijas programmas izveidē un **risku vajadzību novērtēšanā**.
- Bieži vien **vada kādu no resocializācijas programmām**, taču dažas iestādes šādu praksi ir pārtraukušas sociālo darbinieku lielās noslodzes dēļ.

16. Kāda veida papildu palīdzība, Jūsaprāt, būtu nepieciešama ieslodzītajiem, lai veiksmīgāk iekļautos sabiedrībā un spētu apgādāt sevi pēc atbrīvošanās?

- Būtu nepieciešama līdzgaitnieka palīdzība. Vēlams, lai katrā pašvaldībā strādātu sociālais darbinieks darbam ar personām, kuri ir atbrīvoti no ieslodzījuma vietas (mērķis mazināt recidīvisma risku, sniegt atbalstu).
- Dienas naudas izsniegšana (atbrīvošanas dienā). Daudziem notiesātajiem, atbrīvojoties no ieslodzījuma vietas, ir nepieciešams ievērojamu laiku pavadīt **ceļā līdz dzīvesvietai**. Notiesātie, kuriem personīgajā vai atbrīvošanas uzkrājumu kontā nav naudas līdzekļu, pēc atbrīvošanas no ieslodzījuma vietas, nespēj nodrošināt **pamatvajadzību apmierināšanu** (piemēram, nodrošināt sevi ar ēdienu ceļa laikā līdz dzīvesvietai).
- Savlaicīgi risināt dzīvokļa piešķiršanas jautājumu. Pēc ieslodzītā atbrīvošanas pāriet noteikts laiks, kamēr tiks skatīts jautājums par dzīvokļa piešķiršanu un pastāvīgās dzīvesvietas neesamība (naktsmītnes patversmē nav uzskatāmas par pastāvīgās dzīvesvietas esamību) **var sekmēt noziedzīgo nodarījumu recidīvu**.
- Pusceļa mājas, lai turpinātu **iesākto resocializācijas procesu, nodrošinot pakāpenisku integrāciju sabiedrībā** un darba tirgū, sniegt sociālās rehabilitācijas pakalpojumus un individuālu atbalstu sociālo problēmu risināšanā atbilstoši individuālajām vajadzībām.

18. Vai Jūsu iestādē ir bijuši gadījumi, kad ieslodzītie tika atbrīvoti bez noteiktas dzīvesvietas? Ja ir, lūdzu paskaidrot šīs situācijas izveidošanās iemeslus.

- Jā, notiesātajam pirms ieslodzījuma nebija noteiktas dzīvesvietas, pašvaldība nenodrošina personu ar dzīvojamo platību, kamēr viņš atrodas ieslodzījumā. Dzīvokļa jautājums jākārto tikai pēc atbrīvošanas. Situācijas apgrūtina pēdējās **dzīvesvietas deklarācijas anulēšana, nakts patversmes pakalpojumu nepieejamība, atbalsta trūkums.**
- piederīgie ieslodzīto, kamēr viņš atrodas ieslodzījuma vietā, ir **izdeklarējuši no dzīvesvietas;**
- ieslodzītais savu dzīvokli dažādu iemeslu dēļ ir pārdevis;
- dzīvesvieta, kurā dzīvojis ieslodzītais, nav bijusi privatizēta, līdz ar ko pašvaldība dzīvokli ir atsavinājusi, jo visbiežāk par to **netiek maksāti komunālie maksājumi;**
- pirms ieslodzījuma ieslodzītais **izturējies nevērīgi pret jau vienreiz pašvaldības piešķirto dzīvesvietu,** to pazaudējot, jo ilgu laiku atstājis bez pieskatīšanas.

19. Kādas darbības veic Jūsu iestāde, ja ir zināms, ka ieslodzītajam, kurš drīzumā atbrīvosies, nebūs noteiktas dzīvesvietas?

- Notiesātajiem tiek sniegta informācija par pieejamo naktsmītni pēc atbrīvošanas no brīvības atņemšanas iestādes, informācija par rehabilitācijas centriem un to sniegtajiem pakalpojumiem. Nepieciešamības gadījumā problēmu risina ar sociālā dienesta palīdzību telefoniski sazvanoties.
- Cietums informē konkrēto pašvaldību par šāda ieslodzītā atbrīvošanos no ieslodzījuma vietas un lūdz izvērtēt iespējas viņu nodrošināt ar apdzīvojamo platību. Parasti pašvaldības nepiedāvā dzīvesvietu (ar izņēmumiem), bet pēc atbrīvošanās piedāvā stāties dzīvokļa rindā. Minētā situācija nerada stabilu situāciju uzreiz pēc atbrīvošanās, bet liek meklēt alternatīvas – ja nav ģimenes atbalsta un ieslodzītajam nav vēlēšanās doties uz resocializācijas centru vai sadarboties ar līdzgaitnieku, tad tās ir nakts patversmes, vai apšaubāmas uzvedības draugi.
- Sieviete, kura sodu izcieta kopā ar bērnu, iepriekš sadarbībā ar pašvaldību tiek meklēts risinājums. Visbiežāk uz laiku tiek piedāvāts krīzes centrs, kur uzturēties kopā ar bērnu.

20. Kā Jūs vērtējat pašvaldību sociālo dienestu iesaisti un sniegto atbalstu personām, kuras atbrīvojas no ieslodzījuma vietas?

- Sociālo dienestu iesaiste reizēm ir **pasīva trūkstošo resursu dēļ**, pašvaldībām trūkst darbinieku vai atbalsta personu (līdzgaitnieki), kuri strādātu konkrēti ar bijušiem ieslodzītajiem.
- Ir sociālie dienesti/pašvaldības, kuri sniedz **teicamu atbalstu pēc atbrīvošanās** - savlaicīgi nodrošina ar dzīvesvietu (pēc paziņojuma par atbrīvošanos saņemšanas), pieņem lēmumu par konkrētas dzīvesvietas nodrošināšanu ieslodzītajam pēc atbrīvošanās, ir gatavi sniegt ieslodzītajam materiālu atbalstu, sniegt konsultācijas par iespējamiem problēmu risinājumiem attiecībā uz iekļaušanos sabiedrībā. Taču atsevišķi sociālie dienesti/pašvaldības nav gatavi nodrošināt tos vai citus sociālos pakalpojumus, atbalsta pasākumus.
- Pašvaldībai būtu jānodrošina šī pakalpojuma iepirkšana citā pašvaldībā, taču pašvaldība sarunā ar sociālo darbinieku kategoriski paziņo, ka patversmes tās teritorijā nav un arī pagaidu dzīvesvietu nodrošināt nevar, faktiski atsakās problēmu risināt. Tādējādi, mūsaprāt, pašvaldība atsakās risināt jautājumus, kas tai ar likumu ir noteikti kā pienākumi, tātad obligāti!!!
- Nereti lielas problēmas sagādā ieslodzītie, **kuriem nav deklarētas dzīvesvietas**: pirms ieslodzījuma deklarētā dzīvesvieta anulēta sakarā ar to, ka nav bijis tiesiska pamata deklarēties attiecīgajā dzīvesvietā; dzīvesvieta nav ilgstoši deklarēta (10 un vairāk gadi), ir saglabājusies tikai reģistrētā dzīvesvieta (dzīvesvieta, pirms Dzīvesvietas deklarēšanas likuma pieņemšanas); pēdējā deklarētā dzīvesvieta ieslodzītajam ir pašvaldībā, kurā nekad nav dzīvojis.
- Pirms sagatavot paziņojumus pašvaldībām par ieslodzītā atbrīvošanos, sociālais darbinieks veic izpēti par ieslodzītā pēdējo deklarēto dzīvesvietu pirms ieslodzījuma un tikai tad nosūta paziņojumu pašvaldībai atbilstoši pēdējai deklarētajai (reģistrētajai) dzīvesvietai. Dažkārt tiek sagatavotas divas, trīs pamatojuma vēstules, līdz pašvaldība atzīst bijušo ieslodzīto **par pašvaldībai piederīgu**.
- Sadarbības pieredze ir dažāda. Ir sociālie dienesti, kur **sociālie darbinieki ir atsaucīgi un saprotoši**. Ir bija arī gadījumi, kad Dienestu sociālie darbinieki **nav uzskatījuši par vajadzību ierasties uz cietumā organizētajām Starpinstitūciju sanāksmēm**. Ir pašvaldības, kuru **attieksme ir formāla**. Ir arī **veiksmīgi sadarbības piemēri**, kad Dienesti nodrošināja vietu pansionātā vecāka gada gājuma un hroniski slimiem ieslodzītajiem. Svarīgi, kad pašvaldība mājas lapā vai sniedzot atbildi **rakstiski sniedz detalizētu un skaidru informāciju par sociālo palīdzību un pieejamiem pakalpojumiem**.
- Grūti objektīvi novērtēt pašvaldību sociālo dienestu iesaisti un sniegto atbalstu personām, kuras atbrīvojas no ieslodzījuma vietas, jo trūkst atgriezeniskās saites (informācijas) par to, kādu palīdzību pašvaldības sociālais dienests ir sniedzis ieslodzītajam pēc viņa atbrīvošanās no ieslodzījuma vietas.

Latvijas Republikas tiesībsargs

Paldies par sadarbību un uzmanību!